

บทที่ 5
มาตรการด้านนโยบายในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจไทย
ในช่วงปี พ.ศ. 2525-2529

ในบทที่ 5 นี้ จะพิจารณาถึงมาตรการด้านนโยบายของรัฐบาลที่สำคัญที่มีต่อการแปรรูปรัฐวิสาหกิจไทยในช่วงปี พ.ศ. 2525-2529 ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงแรงตบสนองของรัฐในความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหอันเกี่ยวเนื่องกับประสิทธิภาพของรัฐวิสาหกิจ รวมถึงผลถึงอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกประเทศ และแรงผลักดันจากการเมืองภายในประเทศที่ล้วนแล้วแต่เป็นแรงผลักดันให้นโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่เคยมีมาในอดีตนับตั้งแต่การใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 กลับมีความเข้มข้นมากขึ้นทั้งในแง่ของการเพิ่มรูปแบบความร่วมมือของภาคเอกชนต่อกิจการของรัฐวิสาหกิจ และการเตรียมการยกร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ซึ่งได้กำหนดให้มีการเขียนแผนพัฒนารัฐวิสาหกิจไว้เป็นหนึ่งในแผนสาขาอย่างเป็นระบบเป็นครั้งแรกของไทยในที่สุด

5.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาวิสาหกิจในช่วงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 5

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 มีการกำหนดนโยบายรัฐวิสาหกิจเน้นหนักไปในการลดภาระด้านการเงินของรัฐและเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพสรุปรวมได้ 4 ประการดังนี้

1. ลดภาระการให้เงินอุดหนุนรัฐวิสาหกิจจากงบประมาณแผ่นดิน และดูแลให้รัฐวิสาหกิจสามารถเลี้ยงตัวเองได้

2. ให้มีการปรับราคาสินค้าและบริการ เพื่อให้มีรายได้สุทธิ (เทียบเป็นส่วนร้อยละของส่วนทุน) ในอัตราไม่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรเงินกู้ของรัฐบาล และดูแลให้อัตราก่อนหักและส่วนทุนของรัฐวิสาหกิจอยู่ในอัตราที่เหมาะสม

3. ให้จัดทำแผนดำเนินการของรัฐวิสาหกิจขึ้นแต่ละแห่งเพื่อแสดงแผนการผลิต การตลาด การหารายได้ และการลดรายจ่ายให้ชัดเจน

4. พิจารณาดำเนินการแปรสภาพการบริหารงานเข้าไปสู่เชิงธุรกิจ ยุบเลิกหรือจำหน่ายรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินกิจการไม่ได้ผล หรือขาดทุนติดต่อกันมาหลายปี โดยไม่มีเหตุอันควร

นอกจากนั้น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ได้กำหนดให้มีการติดตามผลกระทบรายจ่าย และการลงทุนของรัฐวิสาหกิจที่มีต่อเสถียรภาพทางการเงิน การคลัง ตลอดจน การก่อหนี้ของประเทศให้เป็นไปอย่างระมัดระวังด้วย

จากแนวทางดังกล่าวข้างต้น หากพิจารณาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ของรัฐบาลที่มีต่อปัญหาของรัฐวิสาหกิจในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ซึ่งจัดว่าเป็นแนวทางของการปรับปรุงรัฐวิสาหกิจของรัฐบาล ดังที่พอจะสรุปเป็นประเด็นหลักๆ ได้ 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ปรับปรุงกลไกในการควบคุมการดำเนินการของรัฐวิสาหกิจให้ดีขึ้นดังนี้

- 1.1 พิจารณาจัดนำระบบข้อมูลเพื่อการบริหารมาใช้ 4 หน่วยงานที่กำกับดูแลของรัฐวิสาหกิจ คือ กระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานประมาศ และสำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของทั้ง 4 หน่วยงาน ให้เป็นไปในระบบเดียวกัน
- 1.2 พิจารณาจัดตั้งองค์กรให้เป็น “แกนกลาง” เพื่อเป็นหน่วยประสานงาน กำกับ ดูแล รัฐวิสาหกิจให้เป็นไปในแนวเดียวกัน มีหน้าที่กำกับการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจเป็นการประจำ พร้อมทั้งทำหน้าที่ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะแก่รัฐบาล ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรัฐวิสาหกิจในส่วนที่นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่แล้ว
- 1.3 องค์กรดังกล่าวจะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและเครื่องมือของรัฐที่จะกำกับดูแลกิจการรัฐวิสาหกิจทั้งหมดเป็นการถาวรและต่อเนื่องกัน เพราะเท่าที่ผ่านมาไม่มีองค์กรดังกล่าว รัฐจึงตั้งคณะกรรมการขึ้นเฉพาะเรื่อง เฉพาะกิจในบางรัฐบาลทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่องกัน และไม่เป็นผลดี

1.4 องค์การดังกล่าวอาจจัดตั้งในรูปคณะกรรมการระดับสูงอันมิใช่เป็นการตั้งหน่วยงานราชการขึ้นใหม่ให้เป็นการเปลี่ยนแปลงและจะเป็นการเพิ่มหน่วยงานควบคุมรัฐวิสาหกิจขึ้นอีก

2.ปรับปรุงการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ

2.1 วางหลักเกณฑ์ การแต่งตั้งคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูงของรัฐวิสาหกิจให้แน่ชัด พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายระยะเวลาการทำงานให้ชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการติดตามและประเมินผลงาน

2.2 กำหนดให้รัฐวิสาหกิจทุกแห่งจัดทำแผนหลักของตนเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงาน โดยแผนหลักนี้จะต้องประกอบไปด้วยแผนย่อยต่างๆ เช่น แผนการหารายได้ นโยบายราคา แผนการผลิต การตลาด แผนกำลังคน และแผนการลงทุนเป็นต้น และแผนหลักดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.3 ในการที่รัฐวิสาหกิจจัดทำแผนหลักนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้รัฐวิสาหกิจทำงานอย่างมีแผนรู้ถึงขีดความสามารถของตน เป็นต้นว่า หากไม่สามารถจะมีแผนการหารายได้เพิ่มขึ้น ก็สมควรที่จะต้องมีการลดรายจ่ายให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ โดยไม่ต้องเป็นภาระแก่รัฐที่จะต้องอุดหนุนแก่รัฐวิสาหกิจนั้นๆ

2.4 รัฐจะลดการให้เงินอุดหนุนแก่รัฐวิสาหกิจจากงบประมาณแผ่นดิน

2.5 รัฐจะดูแลให้รัฐวิสาหกิจใช้จ่ายโดยประหยัดไม่ยิ่งหย่อนกว่าหน่วยงานราชการ เพื่อให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ โดยไม่ต้องมีเงินอุดหนุนจากรัฐและสามารถส่งรายได้ส่วนหนึ่งเข้ารัฐด้วย

3.การปรับราคาสินค้าหรือค่าบริการของรัฐวิสาหกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินการสาธารณูปโภค จะถือหลักว่า นอกจากจะต้องให้มีรายได้มากพอสำหรับจ่ายดอกเบี้ยและชำระคืนต้นเงินกู้แล้ว จะต้องให้มีรายได้สุทธิ (เทียบเป็นส่วนร้อยละของเงินทุนส่วนของผู้ถือหุ้นหรือส่วนของรัฐบาลแล้วแต่กรณี) ในอัตราไม่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ย

พันธบัตรเงินกู้ของรัฐบาล ทั้งนี้เพื่อให้รัฐวิสาหกิจสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้นในการขยายกิจการ และให้ค้ำกับค่าดอกเบี้ยที่รัฐบาลจะต้องจ่ายไปในการจัดหาเงินกองทุนมาให้รัฐวิสาหกิจ ในกรณีที่รัฐบาลจำเป็นต้องให้ความร่วมมือช่วยเหลือเพิ่มเติมในด้านการเงิน โดยปกติจะให้ในรูปแบบเงินกู้มากขึ้นโดยคิดดอกเบี้ยในอัตราไม่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรเงินกู้ของรัฐบาล ในการนี้จะดูแลให้อัตราร้อยระหว่างหนี้สินและเงินกองทุนของรัฐวิสาหกิจอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม

4. วางหลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณาฐานะและกิจการของรัฐวิสาหกิจดังต่อไปนี้

4.1 หลังจากมีการจัดตั้งองค์รกำกับดูแลดังกล่าวแล้ว รัฐจะให้เวลากับรัฐวิสาหกิจเพื่อปรับปรุงกิจการของตนระยะหนึ่ง

4.2 หากพ้นระยะนั้น รัฐวิสาหกิจใดดำเนินการไม่ได้ผลเท่าที่ควร โดยไม่มีสาเหตุอันสมควร รัฐก็จะพิจารณาดำเนินการยุบเลิก แปรสภาพ หรือจำหน่ายต่อไป

4.3 กิจการประเภทสาธารณูปโภคที่จำเป็นต่อการครองชีพของประชาชนก็เช่นกัน หากไม่สามารถปรับสมรรถภาพทางการบริหารงาน และประสิทธิภาพในการให้บริการที่ดี ในราคาที่ยุติธรรมได้ก็จะพิจารณาโอนกิจการจัดตั้งในรูปบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน แล้วจำหน่ายหุ้นบางส่วนให้เอกชน ให้เอกชนเข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการบริหารงาน โดยรัฐจะเป็นผู้ควบคุมนโยบายในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุด

4.4 รัฐจะคงไว้ซึ่งรัฐวิสาหกิจที่เป็นเครื่องมือของรัฐในอันที่จะยังประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป

จากการศึกษาจากรายงานการวิจัยของฉายศิลป์ เชี่ยวชาญพิพัฒน์ ซึ่งได้เคยวิเคราะห์ทางเลือกของรัฐบาลจากการวิจัยเอกสารจากมติคณะรัฐมนตรีและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ถึง 5 และยกวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 พอสรุปเป็นทางเลือกสำหรับรัฐบาลในการแก้ไขปัญหารัฐวิสาหกิจ (ฉายศิลป์ เชี่ยวชาญพิพัฒน์ , 2529 (ก.): 35) ดังนี้

1. ปรับปรุงกลไกให้มีหน่วยงานควบคุมน้อยที่สุด

ตั้งคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติเป็นหน่วยงานกลางสำหรับการประสานงาน และดูแลรัฐวิสาหกิจ ให้เป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดเป้าหมาย การวางแผนงานและการวางแผนการเงินล่วงหน้ากับคอยติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

2. เปลี่ยนแปลงผู้บริหารเมื่อบริหารงานแล้วขาดทุนหรือขาดประสิทธิภาพ

3. ปรับปรุงวิธีการบริหารงาน ให้มีการวางแผนวิสาหกิจ วางแผนการปฏิบัติงาน เพิ่มรายได้ และลดค่าใช้จ่าย

4. ปรับปรุงด้านการตลาด ให้เน้นที่การปรับปรุงการให้บริการประชาชน

5. ให้เอกชนมาร่วมหุ้นและให้ “มืออาชีพ” จากภาคเอกชนมาร่วมบริหารถ้ารัฐมนตรีเจ้าสังกัดพิจารณาเห็นว่าจะทำให้รัฐวิสาหกิจนั้นๆ อยู่รอด สามารถดำเนินการโดยเลี้ยงตัวเองได้

6. ขายกิจการรัฐวิสาหกิจ เมื่อดำเนินการตามขั้นต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วยังไม่ได้ผล มอบหมายให้กระทรวงทุกกระทรวงที่มีรัฐวิสาหกิจ เสนอวิธีที่แต่ละรัฐวิสาหกิจจะเข้าร่วมกับเอกชนตามวิธีการใดวิธีการหนึ่งดังนี้

6.1 ขายหุ้นรัฐวิสาหกิจ

6.2 สัมปทานหรือให้เอกชนเข้าร่วมในการประกอบกิจการบางส่วน

6.3 การให้เอกชนร่วมทุน โดยเสนอวิธีการต่อสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวง การคลัง ภายใน 2 เดือน

6.4 การให้ขาย ยุบเลิก แปรสภาพรัฐวิสาหกิจ เป็นนโยบายที่รัฐบาลมีมาแน่นอนแล้ว สมควรดำเนินการต่อไป โดยพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป

6.5 จำหน่ายหุ้นของกิจการเอกชนที่รัฐบาลถืออยู่

6.6 จัดตั้งกองทุนพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อหารายได้เป็นกองทุนสำหรับใช้จ่ายกับรัฐวิสาหกิจที่มีความจำเป็น

5.2 การตอบสนองของรัฐบาลต่อนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในช่วงปี พ.ศ. 2525-2529

นับตั้งแต่คำแถลงนโยบายของรัฐบาล ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 ในส่วนของนโยบายด้านเศรษฐกิจข้อ 3 และข้อ 4 ซึ่งมีใจความว่า

“...3. จะสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมและจัดการกระทำที่เป็นการผูกขาดโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนผู้บริโภคเป็นสำคัญ ในขณะที่เดียวกันก็ให้ความสำคัญแก่ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายอย่างทั่วถึง

4. จะเร่งรัดการลงทุนภาคเอกชน ทั้งทุนจากในประเทศและทุนจากต่างประเทศ ให้เพิ่มมากขึ้น โดยจะลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานและระเบียบของทางราชการให้เหลือน้อยที่สุด ตลอดจนให้ความสำคัญแก่ผู้ลงทุนทั้งในและต่างประเทศ ในการนี้ จะร่วมมือและประสานงานกับภาคเอกชนอย่างใกล้ชิด เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นโดยจะสนับสนุนการพัฒนาองค์กรภาคเอกชนให้เป็นสถาบันที่มั่นคง และเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม...” (คณะกรรมการประชาสัมพันธกิจการพิเศษ ทำเนียบรัฐบาล, 2527: 28)

โดยรัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ที่จัดตั้งภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อเดือนเมษายน 2526 ได้แถลงนโยบายเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจในส่วนที่อาจจะนำไปใช้ประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับประเด็นการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ คือ “...การยึดหลักนโยบายรัฐวิสาหกิจทุกแห่งเป็นแหล่งอำนวยความสะดวกให้กับรัฐและไม่ยอมให้รัฐวิสาหกิจที่หย่อนประสิทธิภาพมาเป็นภาระของรัฐบาลและประชาชนอีกต่อไป” (พิพัฒน์ ไทอารี, 2529: 87)

นอกเหนือจากตัวแถลงนโยบายที่สะท้อนให้เห็นถึงการนำนโยบายแปรรูปไปแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่รัฐเผชิญอยู่ในแนวทางเสรีนิยมดังกล่าวแล้วนั้น รัฐบาลยังได้จัดตั้งคณะรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจขึ้นเพื่อดำเนินงานตามแนวนโยบายดังกล่าว และได้มีการพิจารณานโยบายรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับ Privatization หลายกรณี คือ นโยบายการสนับสนุนให้เอกชนดำเนินงานท่าเรือของรัฐ ที่จะขึ้นในอนาคต (ในขณะนั้น) การว่าจ้างประมูลงาน

ขององค์การโทรศัพท์ การกำหนดกฎเกณฑ์การทำสัญญาระหว่างรัฐวิสาหกิจกับบริษัทข้ามชาติ จุดเด่นของการดำเนินนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจคือ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 ต.ค. 2526 รวม 5 ประการ (สยามจดหมายเหตุ, 2527: 12) ซึ่งกำหนดให้กระทรวงที่มีรัฐวิสาหกิจในสังกัดถือปฏิบัติในการปรับปรุงการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ คือการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร การปรับปรุงทางด้านการตลาด การให้เอกชนร่วมหุ้นและให้เอกชนบริหารและการขายกิจการ อนึ่ง คณะรัฐมนตรีกำหนดว่าในกรณีการให้เอกชนร่วมหุ้นและให้เอกชนบริหารกับการขายกิจการนั้น กระทรวงเจ้าสังกัดจะต้องนำเสนอต่อมติคณะรัฐมนตรีพิจารณาเสียก่อนเป็นกรณีๆ ไป นอกจากนี้ยังกำหนดให้รัฐวิสาหกิจทั้ง 60 แห่ง (ในขณะนั้น) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมอบหมายให้รัฐมนตรีในแต่ละกระทรวงควบคุมดูแลรัฐวิสาหกิจนั้นๆ ให้ปฏิบัติไปตามแผน โดยแผนนั้นต้องระบุให้แน่ชัดเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย ฯลฯ อีกด้วย

ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526-2527 นับได้ว่าเป็นช่วงที่รัฐมนตรีหลายคนได้เสนอความคิดในเชิงที่จะให้เอกชนเข้าร่วมทุนในกิจการรัฐวิสาหกิจ หรือการขายรัฐวิสาหกิจ โดยเฉพาะกระทรวงคมนาคมและกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นกระทรวงหลักที่นิยมแนวความคิดนี้และได้ดำเนินการไปบ้างซึ่งในการดำเนินการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของรัฐบาลภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี พ.ศ. 2526 มีลักษณะการดำเนินงานหลายรูปแบบ ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (พิพัฒน์ ไทยอารี, 2529: 89) คือ

1.) การดำเนินงานแปรรูปรัฐวิสาหกิจระยะก่อนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 ต.ค. 2526

ในระยะแรกของรัฐบาลชุดนี้ การพิจารณาปัญหาวิสาหกิจยังมิได้มีลักษณะเป็นไปในเชิงของการแปรรูปรัฐวิสาหกิจมากนัก รัฐมนตรีกระทรวงต่างๆ ยังคงมีแนวความคิดที่จะผ่อนปรนการแก้ไขปัญหาวิสาหกิจ โดยการปรับปรุงการบริหารและมักจะกล่าวเน้นถึงการที่จะไม่ยุบเลิกกิจการรัฐวิสาหกิจ

อย่างไรก็ตาม ลักษณะการกำหนดนโยบายรัฐวิสาหกิจของกระทรวงต่างๆ เริ่มเปลี่ยนแปลงไปในเชิงการแปรรูปรัฐวิสาหกิจบ้าง โดยเฉพาะเมื่อเดือน มิถุนายน 2526 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการปรับปรุงวิธีการตลาดขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย ด้วยการประกาศให้บริษัทเอกชนเป็นตัวแทนจำหน่ายนมขององค์การโดยมีสาระสำคัญของสัญญา มุ่งเน้นให้เอกชนเป็นผู้แทนจำหน่ายแต่เพียงรายเดียว สัญญามีอายุ 5 ปี มีการกำหนดเป้าหมายการจำหน่ายเป็นรายปีและกำหนดส่วนลด

ในส่วนของกระทรวงคมนาคมได้มีข้อเสนอให้เอกชนเข้าทดลองเดินรถโดยสารประจำทางซึ่งกระทรวงคมนาคมได้ประกาศเป็นทางการในเดือนกันยายน 2526ว่าจะให้เอกชนทดลองเดินรถโดยสารประจำทางในสายใดสายหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร โดยให้ใช้รถและเจ้าหน้าที่ของเอกชนทั้งหมด เพื่อศึกษาดูว่าจะมีกำไรหรือขาดทุนอย่างไร นอกจากนี้กระทรวงคมนาคมยังได้เสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ เพื่อพิจารณาอนุมัติให้เอกชนดำเนินการทำเรือในอนาคต ซึ่งที่ประชุมในขณะนั้นได้มีมติสนับสนุน และมอบหมายให้ไปพิจารณารูปแบบ วิธีการ เงื่อนไขต่างๆ และให้นำนโยบายประกาศให้คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน

ด้านกระทรวงอุตสาหกรรมได้มีการดำเนินการเชิงการแปรรูปรัฐวิสาหกิจบางลักษณะ คือ การดำเนินการเพื่อให้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยเข้าร่วมทุนกับบริษัทร่วมทุน ซึ่งจัดตั้งขึ้นใหม่เป็นองค์การพิเศษ ดำเนินการตามนโยบายพัฒนาก๊าซธรรมชาติเหลวเพื่อการส่งออก ในการดำเนินการนี้ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยจะร่วมทุนกับบริษัทดังกล่าว 10 เปอร์เซ็นต์ ของทุนจดทะเบียนทั้งหมดของบริษัท โดยจะชำระค่าหุ้นของบริษัทในเบื้องต้น 25 เปอร์เซ็นต์ และกำหนดให้การปิโตรเลียมโดยผู้ว่าการเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งบริษัท

2.) การดำเนินการแปรสภาพรัฐวิสาหกิจภายหลังมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 18

ต.ค. 2526

การดำเนินการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในช่วงนี้แบ่งออกได้ 3 ลักษณะ คือ ก.) การกำหนดแนวนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ข.) การดำเนินการแปรรูปกิจการรัฐวิสาหกิจของกระทรวงต่างๆ ค.) กรณีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. การกำหนดแนวนโยบายเกี่ยวกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้รายงานสรุปฐานะการเงินและการดำเนินกิจการของรัฐวิสาหกิจ 60 แห่ง ในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2526) ซึ่งสำนักงานฯ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2527 สาระสำคัญเกี่ยวกับนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ มีโดยสรุปคือ

1.1 รัฐวิสาหกิจประเภทอุตสาหกรรมที่ต้องแข่งขันกับกิจการของภาค เอกชน ได้แก่ การผลิตอาหารสำเร็จรูป การผลิตกระสอบ กระดาษ น้ำตาล กิจการห้องเย็น การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ และการเดินเรือทางทะเลนั้น เห็นสมควรให้กระทรวงเจ้าสังกัดของกิจการดังกล่าว พิจารณาแปรสภาพรัฐวิสาหกิจประเภทอุตสาหกรรมเหล่านี้ทั้งหมดเพื่อไม่ให้เป็นภาระของรัฐบาลต่อไป

1.2 การสนับสนุนให้รัฐวิสาหกิจระดมแหล่งเงินทุนจากภายในประเทศมากขึ้น

1.3 รัฐบาลควรเลิกอุดหนุนกิจการรัฐวิสาหกิจประเภทที่มีเอกชนดำเนินการอยู่แล้ว

1.4 ให้รัฐวิสาหกิจพิจารณาว่าจ้างใช้บริการเอกชนให้มากขึ้น ทั้งทางด้านการวางแผนงาน การรักษาความปลอดภัย การบริการสวัสดิการบางอย่าง เป็นต้น

1.5 ให้มีการแปรสภาพ หรือยุบเลิกรัฐวิสาหกิจที่มีลักษณะดังนี้ ขาดทุนติดต่อกันเป็นเวลาหลายปี ขาดเงินหมุนเวียน และต้องเบิกเงินเกินบัญชีมาจ่ายเป็นเงินเดือนพนักงาน ตลอดจนทั้งภาคเอกชนสามารถผลิตและบริการได้ดีกว่า

คณะรัฐมนตรี เห็นชอบในหลักการของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดังกล่าว และให้ยึดถือปฏิบัติควบคู่ไปกับมติเมื่อวันที่ 18 ต.ค. 2526

2. คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการและระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

เมื่อวันที่ 6 มี.ค. 2527 คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการและระเบียบบริหารราชการแผ่นดินได้ประกาศแนวทางการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงรัฐวิสาหกิจไว้ ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวเนื่องกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ดังนี้

2.1 กิจการประเภทสาธารณูปโภค ให้มีการพิจารณาว่าจ้างเอกชนหรือร่วมลงทุนกับเอกชน ในส่วนที่เห็นว่าจะสามารถสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว และอยู่ในความควบคุมของรัฐวิสาหกิจนั้น

2.2 กิจการประเภทเกษตรกรรม และพาณิชย์กรรม ต้องไม่ได้รับสิทธิพิเศษจากราชการที่แตกต่างไปจากภาคเอกชน สิทธิพิเศษที่เคยได้รับจะต้องยกหรือยกเลิกเพื่อเปิดโอกาสให้เอกชนเข้าแข่งขันได้

2.3 กิจการประเภทเพื่อความมั่นคงของประเทศ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป หรือหมดความจำเป็น ก็ให้ชะลอการขยายกิจการและพิจารณายุบเลิก หรือขายให้เอกชน ในด้านสิทธิพิเศษนี้ ไม่ควรได้รับสิทธิพิเศษที่แตกต่างไปจากเอกชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างระบบการแข่งขัน

2.4 กิจการประเภทอื่นๆ จะพิจารณาจำหน่ายหรือให้เช่า หรือให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการในระยะเวลาที่เหมาะสม หากการดำเนินงานไม่ได้ผลรัฐบาลจะถอนตัวและยุบเลิกกิจการไปโดยเร็ว ในด้านสิทธิพิเศษนั้นไม่ควรจะได้รับจากทางราชการในส่วนที่แตกต่างไปจากภาคเอกชน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2527 และให้กระทรวงต่างๆ ให้ความเห็นชอบและยึดปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว

จากการประมวลแนวนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจดังกล่าวข้างต้นนี้ อาจสรุปได้ว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจเริ่มที่จะมีความเห็นร่วมกันว่า การแปรรูปรัฐวิสาหกิจเป็นสิ่งจำเป็นและอาจจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการแก้ไขปัญหารัฐวิสาหกิจ อย่างไรก็ตามในการนำแนวนโยบายดังกล่าวไปถือปฏิบัติจะต้องดำเนินการในรายละเอียดอีกหลายขั้นตอน ทั้งนี้รัฐบาลคงจะต้องระมัดระวังมิให้ผลจากการดำเนินนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจนี้ กระทบต่อสภาวะโดยส่วนรวมของประเทศ

ข. การดำเนินการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของกระทรวงต่างๆ

หลังจากที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 18 ต.ค. 2526 ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรี 12 มิ.ย. 2527 ซึ่งสรุปไว้ได้ว่ารัฐวิสาหกิจที่ไม่มีประสิทธิภาพจะถูกยกเลิกหรือ privatization ไปในขณะที่รัฐวิสาหกิจที่สามารถทำกำไรให้รัฐได้และมีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ รัฐก็จะส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น (มติ ค.ร.ม. 12 มิ.ย. 2527) (Sakkarin Niyomsilpa, 2000: 82) รัฐวิสาหกิจต่างๆจึงได้มีการดำเนินการเพื่อแปรรูปรัฐวิสาหกิจหลายแห่งคือ

1. กรณีขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ(ขสมก.) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดของกระทรวงคมนาคม กระทรวงคมนาคม ได้เสนอให้ คณะรัฐมนตรีพิจารณาหาวิธีการแก้ไขปัญห ขสมก. เมื่อ 1 พ.ย. 2526 พร้อมทั้งเสนอแนวทางให้เอกชนเข้าดำเนินการ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการโดยให้เหตุผลว่าเป็นการแบ่งแบภาระของรัฐบาล และเปิดโอกาสให้เอกชนมีอิสระในการบริหารงาน

2. กรณีโรงงานกระสอบป่าน กรมโรงงานอุตสาหกรรม คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบการยุบโรงงานกระสอบป่าน กรมโรงงานอุตสาหกรรม เมื่อวันที่ 1 พ.ย. 2526

3. กรณีของโรงงานกระสอบ กระทรวงการคลัง คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 1 พ.ย. 2526 ให้ยุบเลิกกิจการ และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย การจำหน่ายกิจการ หรือหุ้นที่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจเป็นเจ้าของ พ.ศ. 2504

4. กรณีองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 ธ.ค. 2526 ได้พิจารณาในประเด็นและโอกาสที่จะสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนหรือดำเนินงานต่างๆ เช่น การลงทุนผลิตอุปกรณ์โทรคมนาคม และการสัมปทานแก่เอกชนในการดำเนินงานโทรศัพท์ ซึ่งนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการแปรรูปกิจการโทรศัพท์ดังที่เห็นผลอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน

5. กรณีองค์การเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอต่อคณะรัฐมนตรีว่าสภาพการทำเหมืองอยู่ในลักษณะที่ขาดประสิทธิภาพ และไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งได้ จึงเสนอแนวทางให้เอกชนร่วมดำเนินการ จนกระทั่งมีพระราชกฤษฎีกายกเลิกองค์การเหมืองแร่ในที่สุด

6. กรณีโรงงานกระดาษบางปะอิน เมื่อวันที่ 7 ก.พ. 2527 กระทรวงอุตสาหกรรมได้ประกาศเชิญชวนให้เอกชนเข้าร่วมถือหุ้นในสัดส่วนที่มากกว่ารัฐและบริหารงานโรงงานกระดาษบางปะอิน ทั้งนี้ให้เหตุผลว่าเพื่อปรับปรุงการบริหารให้มีความสามารถในการผลิตสูงขึ้น และอาศัยความรู้ความสามารถของการบริหารงานแบบเอกชนซึ่งเชื่อว่าน่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่า

7. กรณีสายการบินเอกชนภายในประเทศ กระทรวงคมนาคมได้เสนอโครงการแปรรูปกิจการการบินไว้ในหลายลักษณะ เช่น 10 ก.ค. 2527 เสนอเรื่องนโยบายการบินสำหรับสายการบินเอกชนภายในประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากในขณะนั้นมีเพียงบริษัทเดินอากาศไทย แต่เพียงบริษัทเดียวที่ยังคงให้บริการอยู่ ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นควรให้การสนับสนุนดำเนินการได้ในเส้นทางบินที่สายการบินของรัฐยังไม่มีเส้นทางบิน นอกจากนี้กระทรวงคมนาคมยังเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาท่าอากาศยานพาณิชย์ระหว่างประเทศในส่วนภูมิภาค 3 แห่ง ได้แก่ หาดใหญ่ ภูเก็ต และเชียงใหม่ เพื่อเตรียมการโอนการดำเนินงานให้กับการทำอากาศยานแห่งประเทศไทย ทั้งนี้เสนอว่าให้การทำอากาศยานแห่งประเทศไทยพิจารณาว่าจ้างบริษัทเอกชนดำเนินการบางอย่างเพื่อความคล่องตัว

8. กรณีองค์การแก้ว กระทรวงกลาโหม กระทรวงกลาโหม นำเสนอคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 ก.ค. 2527 ว่าองค์การแก้ว มีความจำเป็นต้องปรับปรุงเตาหลอมให้เหมาะสมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจึงเสนอขอร่วมทุนกับเอกชนในการสร้างเตาหลอม แต่คณะรัฐมนตรีเห็นว่าควรให้เอกชนเข้าร่วมทุนในองค์การแก้วทั้งหมด ไม่เฉพาะการลงทุนสร้างเตาหลอมอย่างเดียว

9. กรณีองค์การสารส้ม หลังจากที่รัฐบาลประกาศแนวนโยบาย การปรับปรุง รัฐวิสาหกิจ 5 ประการ ได้ไม่นาน กระทรวงอุตสาหกรรมได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีให้เอกชน รับสัมปทานไปดำเนินการ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบที่ตามกระทรวง อุตสาหกรรม เสนอเมื่อวันที่ 31 ก.ค. 2527 และมีพระราชกฤษฎีกายุบเลิกองค์การสารส้มเมื่อวันที่ 30 ต.ค. 2527

10. กรณีร้านนารายณ์ภัณฑ์ กระทรวงอุตสาหกรรม เสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อ 21 ส.ค. 2527 เพื่อพิจารณาในหลักการให้เอกชนร่วมหุ้นและบริหารร้านนารายณ์ภัณฑ์ทุน โดยถือหุ้น 70 เปอร์เซ็นต์ และให้เอกชนเป็นฝ่ายบริหาร คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ

ค. กรณีอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

ตามที่ได้นำเสนอ การกำหนดนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในระดับรัฐบาล และการดำเนินงานของกระทรวง ทบวง กรม ดังกล่าวแล้วนั้น เพื่อให้การพิจารณาแนวนโยบาย ดังกล่าวครอบคลุมทุกด้าน จึงควรที่จะได้พิจารณาการดำเนินการนโยบายอื่นๆ ที่อาจจัด อยู่ในขอบข่ายกรณีของนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ดังนี้ คือ

1. การพิจารณาเรื่องโครงการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมยาสมุนไพร

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2527 ให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย พิจารณาทำสัญญาช่วงการทำงานกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เหมาะสม จัดให้มีการประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัย หน่วยงานวิจัยของรัฐและภาคเอกชนอย่างเป็นระบบ รวมตลอดถึงการพยายามให้ผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงเข้าร่วมโครงการตั้งแต่ต้น ในรูปแบบต่างๆ เช่น การลงทุน การสนับสนุนค่าใช้จ่าย และการเข้าเป็นกรรมการบริหาร โครงการ เป็นต้น

2. กรณีรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน

คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบที่จะให้เอกชนรับสัมปทานดำเนินการลงทุนและ บริหารกิจการ เมื่อวันที่ 26 ม.ค. 2525 จนในที่สุดเมื่อ 27 พ.ย. 2527 คณะรัฐมนตรีให้

ความเห็นชอบในหลักการให้รัฐบาลถือหุ้น 25 เปอร์เซ็นต์ ของทุนที่ลงทั้งหมด ส่วนที่เหลือ 75 เปอร์เซ็นต์ ให้เอกชนเป็นผู้ถือหุ้น

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว นับตั้งแต่ได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 ต.ค. 2526 เป็นต้นมา คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับประเด็นการแปรรูปรัฐวิสาหกิจหลายครั้งหลายกรณี โดยมีกระทรวงต่างๆ เสนอโครงการเพื่อพิจารณา คือ กระทรวงคมนาคม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงกลาโหม เป็นต้น แต่กระทรวงที่ดำเนินการก้าวหน้ามากที่สุดคือ กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงการคลัง ส่วนกระทรวงอื่นๆ ยังไม่เห็นผลงานที่ชัดเจนมากนัก (พิพัฒน์ ไทยอารี, 2529: 96-107)

3.)การดำเนินงานแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ภายหลังจากลดค่าเงินบาท และวิกฤตการณ์รัฐวิสาหกิจ พ.ศ.2528

ภาวะการณ์ด้านการเงิน การคลังของรัฐในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้อยู่ในช่วงที่ต้องมีการสร้างวินัยทางการเงินการคลัง ดังนั้นเมื่อมีการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาพบว่า รัฐวิสาหกิจ เป็นปัญหาหนึ่งในการก่อหนี้ และภาวะด้านการเงินการคลังแก่รัฐบาล ด้วยเหตุนี้ บรรดาสื่อมวลชนจึงสนใจ และพยายามตีแผ่ปัญหาด้านต่างๆ ของรัฐวิสาหกิจอย่างกว้างขวาง จนกระทั่งรัฐบาลได้เรียกประชุมผู้บริหารระดับสูง ซึ่งประกอบด้วย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี ทั้ง 4 ท่าน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรายงานสถานการณ์การคลังของประเทศ ในการนี้ นายสมหมาย ฮุนตระกูล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้แถลงการในเวลาต่อมาว่า “การประชุมครั้งนี้ เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณ รวมทั้งปัญหารัฐวิสาหกิจนั้น ได้ชี้ให้เห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์หรือภาระต่อรัฐบาลเพียงใด นอกจากเสนอปัญหาแล้ว ยังได้เสนอมาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาควบคู่ไปด้วย”

ในการชี้แจงครั้งนั้น มีประเด็นด้านรัฐวิสาหกิจที่สำคัญ คือรัฐวิสาหกิจมีส่วนขาดดุลมากกว่าภาครัฐบาลซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องแก้ไข หากทิ้งไว้นานเกินไปจะกลายเป็นปัญหาเรื้อรังยากที่จะแก้ไขได้สำเร็จ ซึ่งในเรื่องนี้ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ได้เห็นชอบและให้รับแก้ไขปัญหาให้เรียบร้อยโดยเร็ว พร้อมทั้งถือว่าจะต้องมีการตัดสินใจดำเนินการที่กล้าหาญ เด็ดเดี่ยวและเด็ดขาด ขณะเดียวกันก็ได้มีรายงานว่ารัฐบาลได้กำหนดมาตรการว่า รัฐวิสาหกิจที่ขาดทุนจะพิจารณาขายให้เอกชน ดำเนินการ หรือ บางประเภทจะต้องปรับปรุงราคาค่าบริการด้วยหากมีความจำเป็นจริงๆ ในการประชุมดังกล่าวมีความเห็นพ้องต้องกันว่า จำเป็นต้องขายรัฐวิสาหกิจออกไปให้มากที่สุด ส่วนรัฐวิสาหกิจที่มีกำไร เช่น การบินไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การทางพิเศษแห่งประเทศไทย การสื่อสารแห่งประเทศไทย และองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ได้มีการเตรียมการนำเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อขายหุ้นให้แก่ประชาชน ส่วนการบริหารยังอยู่ในความรับผิดชอบเช่นเดิม

หลังจากที่ได้มีการประชุมดังกล่าว ก็ได้มีการประชุมคณะรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2528 ซึ่งที่ประชุมดังกล่าวได้กำหนด หลักการและมาตรการเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจ คือ

1.ปรับปรุงระบบการบริหารและอัตราค่าบริการโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อลดภาระการค่าประกันการกู้ยืมหรือการกู้ยืมภาครัฐบาล และลดสัดส่วน Debt/Equity Ratio ลงมาให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยให้กระทรวงการคลังรับไปดำเนินการ

2.ให้กระทรวงทุกแห่งที่มีรัฐวิสาหกิจอยู่ในสังกัดเสนอวิธีการที่แต่ละรัฐวิสาหกิจ จะเข้าร่วมกับเอกชนตามวิธีการใดวิธีการหนึ่งดังต่อไปนี้ การขายหุ้นรัฐวิสาหกิจ การให้สัมปทาน หรือการให้เอกชนเข้าร่วมในการประกอบกิจการบางส่วน การให้เอกชนเข้าร่วมทุน ทั้งนี้ให้เสนอวิธีการต่อสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลังภายในสองเดือน การดำเนินงานเหล่านี้ มอบหมายให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการ

3.ในด้านการให้เช่า การขาย หรือการยุบเลิกรัฐวิสาหกิจนั้น รัฐบาลมีนโยบายที่แน่นอนอยู่แล้ว สมควรดำเนินการต่อไปโดยพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป หน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ คือ กระทรวงการคลัง

4. ให้กระทรวงการคลัง พิจารณา จำหน่ายหุ้นของกิจการเอกชนที่รัฐบาลถืออยู่

5. ให้กระทรวงการคลัง จัดตั้งกองทุนพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อนำรายได้บางส่วนจากการจำหน่ายหุ้นของรัฐวิสาหกิจ หรือหุ้นของรัฐบาลจัดตั้งเป็นกองทุนเพื่อให้รัฐมีกองทุนเพื่อใช้ในการเพิ่มทุนรัฐวิสาหกิจที่จำเป็น หรือเพื่อร่วมทุนกับเอกชนในสัดส่วนที่เหมาะสม

แนวทางการพิจารณา เรนแก้ไขสภาวะเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจดังกล่าว ได้นำเสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อขอมติอีกครั้งหนึ่งในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2528 และในช่วงเวลาต่อมา นายสุธี สิงห์เสนห์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ได้กล่าวยืนยันความคิดเห็นอีกครั้งหนึ่งว่า รัฐบาลสนับสนุนให้เอกชนเข้ามาร่วมลงทุนในโครงการใหม่ๆ ที่มีอยู่โดยรัฐบาลจะไม่ใช่ผู้รับผิดชอบโดยตรง เช่น โครงการรถไฟฟ้า เป็นต้น นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้คณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจนำเสนอหลักการและมาตรการดังกล่าวเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2528 เพื่อทราบและถือเป็นมติของคณะรัฐมนตรี (เสนาะ อุณาภูล, 2529: 24-27) ซึ่งมีรายละเอียดที่สำคัญเกี่ยวเนื่องกับภาครัฐวิสาหกิจที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. การจัดทำโครงการร่วมระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน (ก.ร.อ.)
2. ให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจประหยัดรายจ่ายในหมวดหรือลักษณะค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ ค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง รวมตลอดถึงรายจ่ายที่จ่ายจากเงินของรัฐวิสาหกิจเองด้วย (ทุกส่วนราชการ)
3. ปรับปรุงระบบการบริหารและอัตราค่าบริการโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อ
 - 3.1 ลดภาระการค้ำประกันการกู้ยืมหรือการกู้ยืมภาครัฐบาล
 - 3.2 ลดสัดส่วน Debt/ Equity Ratio ลงมาให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม
4. ให้ทุกกระทรวงที่มีรัฐวิสาหกิจอยู่ในสังกัดเสนอวิธีการที่แต่ละรัฐวิสาหกิจจะเข้าร่วมกับเอกชนตามวิธีการใดวิธีการหนึ่งดังต่อไปนี้

4.1 การขายหุ้นรัฐวิสาหกิจ

4.2 การให้สัมปทานหรือการให้เอกชนเข้าร่วมในการประกอบกิจการบางส่วน

4.3 การให้เอกชนเข้าร่วมทุน ทั้งนี้ให้เสนอวิธีการต่อสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลังภายใน 2 เดือน (กระทรวงที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้รับผิดชอบ)

ในด้านการให้เช่า การขายหรือการยุบเลิกรัฐวิสาหกิจนั้น รัฐบาลมีนโยบายที่แน่นอนอยู่แล้ว สมควรดำเนินการต่อไปโดยพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป (กระทรวงการคลัง เป็นผู้รับผิดชอบ) พิจารณาจำหน่ายหุ้นของกิจการเอกชนที่รัฐบาลถืออยู่ (กระทรวงการคลัง เป็นผู้รับผิดชอบ) จัดตั้งกองทุนพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อนำรายได้บางส่วนจากการจำหน่ายหุ้นของรัฐวิสาหกิจ หรือหุ้นของรัฐบาลจัดตั้งเป็นกองทุนเพื่อใช้ในการเพิ่มทุนรัฐวิสาหกิจที่จำเป็น หรือเพื่อร่วมทุนกับเอกชนในสัดส่วนที่เหมาะสม (กระทรวงการคลัง เป็นผู้รับผิดชอบ)

อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐบาลประกาศแนวนโยบายดังกล่าวเป็นทางการ ก็ได้มีกระแสต่อต้านจากกลุ่มพลังบางกลุ่ม เช่น สหภาพแรงงาน จนกระทั่งในช่วงเวลาต่อมา บุคคลในรัฐบาลบางคนก็ได้มีแนวโน้มในการแสดงทัศนคติที่แปรเปลี่ยนไป เช่น นายกระมล ทองธรรมชาติ กล่าวเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2528 ว่า “การขาย หรือ การให้เช่า เป็นนโยบายสุดท้ายของรัฐบาล รัฐบาลมุ่งหวังเพียงต้องการให้เอกชนมาเช่าดำเนินการเท่านั้น เพราะกิจการหลายแห่ง ต้องขยายและลงทุนใหม่ การขายหุ้นให้เอกชนเข้ามาร่วมเป็นเจ้าของถือเป็นการระดมเงินออมในประเทศมาลงทุน เมื่อเอกชนร่วมหุ้นแล้วนั้น ก็ยังคงเป็นรัฐวิสาหกิจอยู่เช่นเดิม” ทั้งนี้ที่ประชุมรายงานสถานการณ์ทางการเงินการคลังเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2528 นั้น แทบทุกฝ่ายที่รับผิดชอบด้านการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจต่างเห็นพ้องต้องกันว่าจำเป็นต้องขายรัฐวิสาหกิจออกไปให้มากที่สุดอย่างแน่นอน ส่วนรัฐวิสาหกิจที่มีกำไรนับพันล้านบาทต่อปี เช่น บริษัทการบินไทยจำกัด การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การทางพิเศษแห่งประเทศไทย องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยและการสื่อสารแห่งประเทศไทย รัฐบาลจะได้เตรียมการนำเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อขายหุ้นให้กับประชาชนโดยทั่วไป (สยามจดหมายเหตุ, 2528: 157)

กล่าวโดยสรุป เกี่ยวกับแนวนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในขั้นนี้ จะเห็นได้ว่า รูปร่างและเค้าโครงแนวนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเริ่มมีความชัดเจนขึ้นในช่วงแรกของปี แต่ต่อมาเงื่อนไขต่างๆ เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจนทำให้แนวนโยบายเริ่มเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ในด้านการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว โดยเฉพาะระยะหลังการประกาศนโยบายปรับปรุงรัฐวิสาหกิจ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2528 นั้น ปรากฏว่ามีการดำเนินการโดยสรุปคือ

1. กรณีโรงแรมเอราวัณ กระทรวงการคลัง เสนอว่า บริษัท สหโรงแรมและการท่องเที่ยวประสบผลการขาดทุน และมีแนวโน้มจะขาดทุนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพของโรงแรมเก่า ล้าสมัย อุปกรณ์เครื่องใช้หมดอายุการใช้งาน บริษัทมีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจมีความคล่องตัวน้อยยกเว้นเอกชนจึงไม่สามารถแข่งขันกับเอกชนได้ เงินลงทุนในการดำเนินกิจการมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการขยายกิจการ ดังนั้นกระทรวงการคลังจึงนำเสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2528 ขอให้มีการปรับปรุงกิจการโดยการร่วมทุนกับเอกชนที่เหมาะสมให้ประโยชน์สูงสุดแก่รัฐ และขอให้บริษัทสหโรงแรมและการท่องเที่ยวจำกัด พ้นจากสภาพการเป็นรัฐวิสาหกิจ

2. กรณีโรงงานยาสูบ หลังวิกฤติการณ์รัฐวิสาหกิจเมื่อต้นปี พ.ศ. 2528 รัฐบาลได้รับดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติ ทำหน้าที่วางนโยบายรัฐวิสาหกิจ ซึ่งในการประชุมของคณะกรรมการดังกล่าวเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2528 ได้มีการขอทราบแนวนโยบายการขยายกำลังการผลิตและลดต้นทุนของโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลังพิจารณาเป็นตัวอย่าง ปรากฏว่า คณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติได้มีมติโดยสรุป 4 ประการ คือ

- 1) ให้แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจขึ้นพิจารณาความเหมาะสมในการ ขยายกำลังการผลิตและลดต้นทุนของโรงงานยาสูบโดยให้มีกำหนด เวลาทำงานแล้วเสร็จภายใน 45 วัน

- 2) ให้คณะทำงานเฉพาะกิจ ศึกษาแนวทางและทางเลือกในลักษณะที่เป็น การให้คำปรึกษาเชิงนโยบายต่อคณะกรรมการ ด้วยการพิจารณาความ เหมาะสมของนโยบายที่จะให้เอกชนร่วมลงทุนกับโรงงานยาสูบตามแนวมติ คณะรัฐมนตรี 12 กุมภาพันธ์ 2528
- 3) พิจารณาแนวทางและความเป็นไปได้ในการร่วมลงทุนกับเอกชน
- 4) พิจารณาความเหมาะสมของการลงทุนในโครงการขยายกำลังการผลิตและ ลดต้นทุนของโรงงานยาสูบ เมื่อคณะทำงานเริ่มดำเนินการ ฝ่ายกระทรวงการ คลังก็ได้ตั้งคณะทำงานขึ้นมาอีกส่วนหนึ่งและได้นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ก่อนการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติ โดยมีสาระสำคัญ คือ โรงงานยาสูบตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีมีวัตถุประสงค์หารายได้ให้รัฐ ทำ การผูกขาดการผลิตและจำหน่ายบุหรี่ ชิคาเรต แต่เพียงผู้เดียวตามพระราช บัญญัติยาสูบ อีกทั้งยังได้ส่งรายได้เข้ารัฐเป็นจำนวนสูงโดยตลอด จึงสมควร ให้สังกัดกระทรวงการคลังต่อไปตามเดิมทุกประการ ฉะนั้นการจำหน่ายหรือ แปรสภาพโรงงานยาสูบจึงเห็นว่าไม่ควรกระทำ คณะรัฐมนตรีพิจารณาเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2528 โดยมอบหมายเรื่องให้คณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่ง ชาติ นำไปพิจารณาอีก ซึ่งปรากฏต่อมาว่าคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติ ซึ่งประชุมเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2528 เห็นควรให้คงสภาพโรงงานยาสูบเป็น รัฐวิสาหกิจในกระทรวงการคลังต่อไป โดยให้โรงงานยาสูบปรับปรุงประสิทธิ ภาพการผลิตและเพิ่มความสามารถในการดำเนินงานทางธุรกิจด้วย

3.กรณีบริษัท หินอ่อน จำกัด

กระทรวงการคลังเสนอความเห็นขอปรับปรุงกิจการ บริษัทหินอ่อน จำกัด โดยเข้า ร่วมลงทุนกับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และขอให้บริษัท พ้นจากการเป็นรัฐ วิสาหกิจ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพของบริษัทหินอ่อน จำกัด จำเป็นที่จะต้องปรับปรุงใหม่โดย เร็ว แต่เนื่องจากงบประมาณของรัฐมีจำกัดและรัฐบาลได้มีนโยบายชัดเจนว่าจะไม่ลงทุน ขยายงานรัฐวิสาหกิจประเภทที่จัดตั้งขึ้นหรือได้มาด้วยเหตุผลอื่น กระทรวงการคลัง พิจารณาเห็นว่า การเพิ่มทุนโดยเข้าร่วมทุนกับเอกชนจะทำให้กิจการมีผู้บริหารและระบบ ของการตลาดที่มีประสิทธิภาพ โดยรัฐบาลไม่ต้องใช้งบประมาณมากและมูลค่าการลงทุน

ของรัฐบาลในปัจจุบันจะเพิ่มสูงขึ้นจากการปรับปรุง ดังนั้นเมื่อสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้แสดงความสนใจ และตกลงในหลักการที่จะซื้อหุ้นเพิ่มทุนเท่ากับจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัทด้วยราคาสูงกว่ามูลค่าหุ้น จึงเห็นควรขายหุ้นดังกล่าว คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อเดือน เมษายน 2528

4.กรณี บริษัทสิงค์-ไทยฟาร์ม จำกัด

เนื่องจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2521 ได้อนุมัติให้องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) ร่วมกับรัฐบาลสิงคโปร์จัดตั้งบริษัท สิงค์-ไทยฟาร์ม จำกัด เพื่อทำการเลี้ยงสุกรส่งไปประเทศสิงคโปร์ และต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเพิ่มเติมเมื่อ 19 กรกฎาคม 2526 เห็นชอบให้บริษัทเอกชนเข้าร่วมดำเนินการในนาม บริษัทสิงค์-ไทยฟาร์ม จำกัด เพื่อขยายและเพิ่มผลผลิต ซึ่งการให้เอกชนเข้าดำเนินการนี้กระทำโดยการประกวดราคา แต่เมื่อกำลังดำเนินการอยู่ปรากฏว่า รัฐบาลสิงคโปร์เปลี่ยนนโยบายเป็นการนำเข้าอย่างเสรี อันเป็นผลให้เอกชนถอนการประมูล ดังนั้นกระทรวงเจ้าสังกัดจึงขอพิจารณาขายหรือโอนกิจการให้เอกชนดำเนินการ

5.กรณีบริษัทไทยเดินเรือทะเล จำกัด

กระทรวงคมนาคม ได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2528 ขออนุมัติในหลักการขายหุ้นของบริษัทไทยเดินเรือทะเล จำกัด บางส่วนให้แก่เอกชนในราคามูลค่าหุ้นละ 1,000 บาท และขอให้กระทรวงการคลังแปรสภาพหนี้สินทั้งหมดที่จะต้องชำระหนี้ทั้งหมดให้แก่กระทรวงการคลังเป็นหุ้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในการขายหุ้นเพื่อเพิ่มทุนของบริษัทบางส่วนให้แก่เอกชน ส่วนเรื่องการแปรสภาพหนี้สินทั้งหมดนั้น ให้เสนอแผนปรับปรุงกิจการและโครงสร้างเงินลงทุนต่อกระทรวงการคลังก่อน

ตามที่รัฐบาล ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในลักษณะต่างๆนับตั้งแต่จัดตั้งรัฐบาลเป็นต้นมา ซึ่งสรุปได้ว่า รัฐบาลมีแนวนโยบายการแปรรูปในระดับกระทรวงและคณะรัฐมนตรีอย่างชัดแจ้ง การดำเนินงานได้มีการกลั่นกรองความน่าจะเป็นไปได้อยู่หลายครั้งหลายหน ทั้งนี้ ก็คงมีเจตนาที่จะมิให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนและระบบเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตามในกระบวนการ

เหล่านี้ขั้นตอนการปฏิบัติย่อมมีความละเอียดอ่อนต่อปัญหา และการประนีประนอมระหว่างฝ่ายต่างๆ อยู่เป็นอันมาก จึงทำให้ในบางกรณีไม่อาจลุกลงไปได้ หรือมีขั้นตอนการดำเนินงานที่เนิ่นนาน (พิพัฒน์ ไทยอารี, 2529 : 92-119)

5.3 นโยบายรัฐวิสาหกิจที่สำคัญของรัฐในช่วง พ.ศ. 2525-2529

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ได้มีคำสั่งของคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ และระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ที่ 12/2526 ลงวันที่ 15 มิ.ย.2526 (สวัสดิการข้าราชการ กองตรวจเงินรัฐวิสาหกิจและเงินทุน, 2529: 16) แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจ เพื่อพิจารณากำหนดนโยบายและจำแนกประเภทรัฐวิสาหกิจ โดยประกอบด้วย

1.นายบัณฑิต บุญยะปานะ	ประธานอนุกรรมการเฉพาะกิจ
2.นางชื่นจิตต์ ไช้ไชย	อนุกรรมการเฉพาะกิจ
3.นายทินพันธุ์ นาคะตะ	อนุกรรมการเฉพาะกิจ
4.นายประภัทร พุทธสุวรรณ	อนุกรรมการเฉพาะกิจ
5.ร.อ.หญิงดาราวรรณ บุนนาค	อนุกรรมการเฉพาะกิจ
6.นายสงบ พรรณรักษา	อนุกรรมการเฉพาะกิจ
7.นางศศิพัฒน์ เสวตวัฒนา	อนุกรรมการเฉพาะกิจ
8.นายอิสระ สุวรรณบาล	อนุกรรมการเฉพาะกิจ
9.นายกมล จันทิมา	อนุกรรมการและเลขานุการ
10.นางสาวอรอนงค์ สมิติศิริ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการเฉพาะกิจดังกล่าวได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ และได้เสนอแนะนโยบายในการดำเนินกิจการรัฐวิสาหกิจ เช่น การเสนอให้รัฐวิสาหกิจทุกแห่งจัดทำ

แผนวิสาหกิจ (Corporate Plan) และแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) ประจำปี เพื่อให้สามารถตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างใกล้ชิด การเสนอการจัดแบ่งประเภทของวิสาหกิจตามลักษณะการดำเนินงานและการจัดตั้งเพื่อการเตรียมการไปสู่การวางนโยบายในแต่ละประเภทได้อย่างเหมาะสม สำหรับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปวิสาหกิจนั้น คณะอนุกรรมการฯ เสนอได้เสนอแนะว่า วิสาหกิจใดที่ไม่สามารถดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลจะพิจารณายุบเลิก หรือแปรสภาพ โดยการขายหุ้นบางส่วนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หรือจำหน่ายวิสาหกิจต่อไป ทั้งนี้ให้กระทรวงเจ้าสังกัดของวิสาหกิจพิจารณา และให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป นอกจากนี้ ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 นี้ รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการวิสาหกิจแห่งชาติ ตามความเห็นของคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ โดยคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 42/2528 เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการวิสาหกิจแห่งชาติ วันที่ 29 มี.ค. 2528 โดยประกอบด้วย

1. รองนายกรัฐมนตรี
(พลเอกประจวบ สุนทรางกูร) ประธานคณะกรรมการ
2. รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
(เรืออากาศโทศุภี มหาสันทนะ) รองประธานคณะกรรมการ
3. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
(นายสุธี สิงห์เสน่ห์) รองประธานคณะกรรมการ
4. ปลัดกระทรวงการคลัง กรรมการ
5. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ กรรมการ
6. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ กรรมการ
7. ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการ
8. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย กรรมการ

9. เลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกา	กรรมการ
10. ผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง	เลขานุการร่วม
11. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	เลขานุการร่วม
12. ผู้แทนสำนักงานประมาณ	เลขานุการร่วม

คณะกรรมการชุดนี้มีอำนาจหน้าที่ในการติดตามการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของรัฐวิสาหกิจให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐบาลกำหนดไว้ในหลายประการดังนี้

1. ติดตามการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจให้เป็นไปตามแผนวิสาหกิจและนโยบายของรัฐบาล
2. พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาของรัฐวิสาหกิจ เช่น ภาวะหนี้สินค้างชำระระหว่างรัฐวิสาหกิจด้วยกันหรือส่วนราชการ
3. พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าบริการของรัฐวิสาหกิจให้สอดคล้องกับต้นทุนและนโยบายของรัฐบาล
4. พิจารณาเสนอแนะหลักเกณฑ์และวิธีการที่ให้เอกชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของรัฐวิสาหกิจ
5. ประสานงานระหว่างรัฐวิสาหกิจและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจลุล่วงไปด้วยดี
6. พิจารณาเสนอความเห็นเพื่อแก้ปัญหาแรงงานรัฐวิสาหกิจ
7. ดำเนินการอื่นๆ ตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

โดยให้ประธานคณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานอย่างหนึ่งอย่างใดในอำนาจหน้าที่ตามความจำเป็นได้ และให้คณะ

กรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน มีอำนาจเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือ เอกสารหลักฐานจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานได้

จากคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 42/2528 เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติข้างต้นนี้ จัดได้ว่ารัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอกเปรม ๙ ได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาของรัฐวิสาหกิจอย่างจริงจัง โดยมีข้อสังเกตสำคัญ 2 ประการ ประการที่หนึ่ง ด้านองค์ประกอบของคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติ นั้นมีการระดมสรรพกำลังส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจจำนวนมาก ประการที่สอง ด้านอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (ดังที่กล่าวไว้โดยละเอียดข้างต้น) ไว้อย่างครอบคลุมโดยที่สังเกตได้อย่างชัดเจนว่าคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับนี้มีลักษณะเป็นการเตรียมการไปสู่การแปรรูปรัฐวิสาหกิจอย่างจริงจังของรัฐบาลต่อไป โดยมีการระบุถึงปัญหาของรัฐวิสาหกิจที่รัฐเผชิญอยู่ในขณะนั้นอย่างรอบด้าน เพื่อให้คณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติพิจารณาเสนอความเห็นในปัญหาสำคัญๆ ของรัฐวิสาหกิจ เช่น ปัญหาทางการเงินของรัฐวิสาหกิจ ปัญหาเกี่ยวกับอัตราค่าบริการของรัฐวิสาหกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอำนาจหน้าที่ข้อที่ 4 หรือ การพิจารณาเสนอแนะหลักเกณฑ์และวิธีการที่ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของรัฐวิสาหกิจ ซึ่งจัดว่าเป็นกาให้อำนาจคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติร่วมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้ การที่ให้คณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติพิจารณาเสนอความเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานของรัฐวิสาหกิจก็จัดได้ว่าเป็นการเตรียมการในการลดผลกระทบของแรงงานรัฐวิสาหกิจที่อาจจะมีขึ้นภายหลังนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของรัฐบาลต่อไปอีกด้วย

ผลจากการที่รัฐบาลได้ให้ความสนใจในปัญหาของรัฐวิสาหกิจอย่างมากในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 นี้ ทำให้มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจอีกหลายแห่ง กล่าวคือ มีการยุบเลิกกิจการ 5 แห่ง เช่น โรงงานกระสอบ องค์การสารส้ม องค์การเหมืองแร่ มีการขายหุ้นหรือกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนให้เอกชน 4 แห่ง คือ ร้านไทย อุตสาหกรรม บริษัทหินอ่อน จำกัด โรงงานกระดาษบางปะอิน องค์การแก้ว และบริษัทสหโรงแรมไทยและการท่องเที่ยว

เที่ยว และได้มีการรวมองค์การเชื้อเพลิงและองค์การก๊าซธรรมชาติเป็นการปิโตรเลียม แห่งประเทศไทยดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว

5.4 สรุป

ในบทที่ 5 นี้ แสดงให้เห็นถึงมาตรการเชิงนโยบายของรัฐวิสาหกิจที่สำคัญของรัฐ ในการเตรียมการไปสู่การแปรรูปรัฐวิสาหกิจมากยิ่งขึ้น ซึ่งมาตรการต่างๆ เหล่านี้เป็นผล อันสืบเนื่อง (ทั้งในทางตรงและทางอ้อม) มาจากวิกฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจของ ประเทศ ปัญหาประสิทธิภาพของรัฐวิสาหกิจ หนี้สาธารณะกับอิทธิพลขององค์การระหว่าง ประเทศ รวมไปถึงปัจจัยทางด้านการเมืองภายในประเทศ โดยจะสังเกตได้จากมาตรการ เพิ่มประสิทธิภาพรัฐวิสาหกิจทั้งโดยเฉพาะและที่อยู่ภายใต้แนวทางของการปฏิรูประบบ ราชการของรัฐบาล เช่น มาตรการในด้านการจัดทำแผนวิสาหกิจ (corporate plan) และ แผนดำเนินการรายปี (action plan) มาตรการในการจัดตั้งองค์กรกลางเพื่อทำหน้าที่กำกับ ดูแลงานของรัฐวิสาหกิจ (คณะกรรมการรัฐวิสาหกิจแห่งชาติ) นอกจากนี้ยังมีมาตรการใน การจัดแบ่งประเภทของรัฐวิสาหกิจใหม่เพื่อให้เห็นชัดว่ารัฐวิสาหกิจประเภทใดที่ควรคงไว้ ให้เป็นรัฐวิสาหกิจเช่นเดิม และรัฐวิสาหกิจประเภทใดควรที่จะสามารถแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ไปได้ และในมาตรการการแปรรูปรัฐวิสาหกิจนี้ ก็มีแนวทางหรือวิธีการในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในหลายลักษณะ ตั้งแต่การให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินกิจการบางส่วน ไปจนถึง มาตรการในการยุบเลิกรัฐวิสาหกิจที่ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องคงไว้เนื่องจากภาคเอกชนมี ความพร้อมในการดำเนินการได้ และเพื่อให้นโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่เริ่มก่อตัวขึ้น อย่างชัดเจนในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 นี้ ดำเนินการไป อย่างมีทิศทางที่ชัดเจน ในท้ายที่สุดรัฐบาลก็ได้มีการยกร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 โดยกำหนดให้มีแผนพัฒนารัฐวิสาหกิจเป็นแผนย่อยหนึ่งใน จำนวน 12 แผนรายสาขา ซึ่งถือได้ว่านโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของไทยได้ถูกบรรจุลง ในแผนพัฒนา ฯ ระดับประเทศ เป็นครั้งแรกในที่สุด